

Ребкало В.А.,

доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри державної політики
та управління політичними процесами НАДУ

Кальниш Ю.Г.,

доктор наук з державного управління,
професор кафедри парламентаризму
та політичного менеджменту НАДУ,
старший науковий співробітник

Калина М.С.,

здобувач кафедри державної політики
та управління політичними процесами НАДУ

Системні фактори впливу на формування та реалізацію державної євроінтеграційної політики України в умовах глобалізації (повний звіт про результати експертного опитування)

Мета і завдання дослідження, результати якого викладено в цій статті, полягали в тому, щоб на основі аналізу й теоретичного узагальнення результатів експертного опитування висунути та підтвердити/спростувати низку гіпотез щодо перспектив оптимізації державної євроінтеграційної політики України в умовах глобалізації.

Ключові слова: державна політика, європейська інтеграція, глобалізація, державне управління.

Ребкало В.А., Кальниш Ю.Г., Калина М.С. Системные факторы влияния на формирование и реализацию государственной евроинтеграционной политики Украины в условиях глобализации (полный отчет о результатах экспертного опроса)

Цель и задачи исследования, результаты которого изложены в этой статье, заключались в том, чтобы на основе анализа и теоретического обобщения результатов экспертного опроса выдвинуть и подтвердить/опровергнуть ряд гипотез относительно перспектив оптимизации государственной евроинтеграционной политики Украины в условиях глобализации.

Ключевые слова: государственная политика, европейская интеграция, глобализация, государственное управление.

Rebkalo V.A., Kalnysh Yu.G., Kalyna M.S. Features of factors of influence on formation and realization of the state euro integration policy of Ukraine in the conditions of globalization

The purpose and the research problems, which results are stated in this article, consisted in that on the basis of the analysis and theoretical generalization of results of expert interrogation to put forward and confirm/deny a number of hypotheses concerning prospects of optimization state European integration politicians of Ukraine in the conditions of globalization.

The authors concluded that:

Despite the tangible accomplishments, public European integration policy of Ukraine gradually lose their flexibility and efficiency if the process of its formation and implementation does not take into account more factors increasing influence of globalization and international integration. With these factors in today neither the EU nor Ukraine are not ready to deepen the integration process that would end Ukraine's accession to the EU.

Due to its geopolitical position, resources and economic potential, Ukraine appears likely potential competitor than a partner of the European Union. Much of this applies to Russia. This situation allows Ukraine to form (and in historical context, rather renew) a unique geopolitical status "supertranzynoyi" country and powerful regional leader. However, such attempts Ukraine will always encounter active opposition from both Russia and the EU, and will require significant reforms in all spheres of social relations.

Impact of globalization on development and implementation of state policy of Ukraine is not yet sufficiently understood nor state or national science, but it undoubtedly exists and is growing. The effectiveness of the reaction system of the government to the growing impact of globalization, in fact - to the new challenges of the global integration process depends on the ability of the system to detect this effect and to adapt it. The core optimization of state integration policy is not only the detection and response and, above all, active formation of regional factors influence the European integration.

Prominent among these factors are taken: the political process, economic policy and standard of living in Ukraine. But we can not take into account the influence of spiritual and cultural factors (ethnic national processes, religion, etc.). The specific content of the past in Ukraine also meets the unique geopolitical situation, which allows Ukraine to actively engage in both Western European and Eurasian in the Black Sea and Eastern culture of subculture medium.

Based on understanding the content and features state of the European integration policy of the authors proposed to divide the problem of implementing this policy by their sources, since this approach enables a clear structuring of these problems and demonstrates the main features of the influence of Ukrainian and

European environment for the implementation of policy, the following main groups: internal problems (derived from the Ukrainian state environmental integration policy), and problems associated with the condition and prospects of European integration (originating from the European Environment State of the European integration policy), the organizational and functional problems (which are the source of origin of the very system of decision making the state integration policy).

To optimize the state of European integration policy and its implementation mechanisms proposed to use logic-analog model which is based on Pareto optimality criterion for - according to which forming specific areas of the state integration policy should align domestic needs and opportunities and the needs of European environmental policy and globalization impacts . By that standard - the best would be the direction of the state of European integration policy, implementation of which at least does not harm the interests of any of the participants of this policy and will not conflict with globalization trends.

Key words: public policy, European integration, globalization, public administration.

Ототожнення понять "вступ до Європейського Союзу" й "інтеграція в Європейське Співтовариство" по суті виявилось глибокою системною помилкою європейської інтеграційної політики. Наприклад, Греція поспішила вступити в Європейський Союз до того, як належним чином інтегрувалася в систему європейських (перш за все, економічних) відносин. В результаті - глибока, на межі дефолту, криза в самій Греції і проблема для всього ЄС. Водночас не виникає сумніву, що Швейцарія стовідсотково інтегрована в Європейське Співтовариство, але вона чомусь не поспішає в Європейський Союз. Таким чином, актуальність нового осмислення і своєчасної корекції державної євроінтеграційної політики України в сучасних умовах активної глобалізації постійно зростає.

Нині в Україні вже існує низка досліджень, присвячених проблемам глобалізації, її вимірам та наслідкам, можливим шляхам подальшого розвитку глобалізаційного процесу загальнопланетарного масштабу як такого, що має об'єктивну природу.

Серед вітчизняних авторів, які займалися дослідженням природи глобалізації, можна виокремити таких як: С.Б.Кримський, В.В.Лях, Ю.В.Павленко, Ю.Н.Пахомов, О.Л.Мозговий та багато інших. Дослідженню питання включення України до глобалізаційних процесів присвячені роботи О.Г.Білоруса і Д.Г.Лук'яненка, М.І.Михальченка, Є.М.Суліми, О.М.Шеретюк, О.Л.Добржанської, Д.В.Дубова, О.С.Врадія та ін. В числі наукових інституцій, які реально приділили свою увагу проблемам європейської та світової інтеграції України, Національний інститут стратегічних досліджень і Національна академія державного управління при Президентові України.

Разом з тим, відносно проблем трансформації ролі й функцій держави в процесі світової інтеграції, спостерігається недолік комплексних досліджень. Як правило, особлива увага дослідниками приділяється питанням посилення або послаблення певних аспектів діяльності держави в умовах інтеграції та глобалізації. Однак зазначена проблема представляється більше складною і неоднозначною, а сам процес - нелінійним і різноспрямованим, незвідним винятково до вивчення перспектив розвитку системи державного управління. З одного боку, держава втрачає деякі важелі контролю й позиції під впливом процесу глобалізації. З другого боку - можна констатувати, що держава здобуває нові можливості регулювання проблеми, на які раніше не поширювалася її компетенція тощо.

Мета і завдання дослідження, результати якого викладено в цій статті, полягали в тому, щоб на основі аналізу й теоретичного узагальнення результатів експертного опитування висунути та підтвердити/спростувати низку гіпотез щодо перспектив оптимізації державної євроінтеграційної політики України в умовах глобалізації.

Експертне опитування проведено в лютому 2012 р. на базі Інституту підвищення кваліфікації керівних кадрів НАДУ. Участь в опитуванні взяли 100 осіб - всі державні службовці 2-4 категорій посад, середній вік 40 років, середній трудовий стаж - 21 рік, стаж державної служби в середньому - 12 років, працівники центральних органів виконавчої влади: Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Державної служби експортного контролю України, Державного космічного агентства, Державного агентства резерву України Державної інспекції з питань захисту прав споживачів України. Об'єктивні дані професійного стану респондентів цілком дають змогу віднести їх до числа експертів щодо питань, поставлених в анкеті. Опитування здійснювалося шляхом анонімного анкетування. З метою уточнення результатів було проведено інтерв'ювання десяти учасників опитування щодо розуміння учасниками суті поставлених в анкеті запитань. У зв'язку з малою вибіркою статистична похибка опитування не визначалася.

Анкета опитування складалася із запитань щодо визначення пріоритетних напрямів та механізмів оптимізації державного управління процесами європейської інтеграції України. Запитання передбачали застосування шкали оцінювання від 0 - "найменше" до 5 - "найбільше".

Результати експертного опитування та їх аналітична інтерпретація:

1. Оцінка впливу процесів глобалізації на формування та реалізацію державної політики України склала 3,5 бали (надалі - середній показник впливу).

Сучасна глобалізація поклала початок новому етапу в розвитку держави, що переживає період політичної трансформації й адаптації до нових умов. Під впливом глобалізаційних процесів міняються її традиційні функції й стан в сучасній системі міжнародних відносин. Нові процеси вкрай неоднозначно позначаються на державі. В умовах глобалізації кожна держава зіштовхується із проблемою вибору шляхів розвитку, які щонайкраще допомогли б перебороти витрати й скористатися позитивними "плодами" даного процесу. Однак саме уявлення про те, що є позитивним для держави в умовах глобалізації, а що є небезпечним для її майбутнього, також є неоднозначним. На перший план вийшли проблеми суверенітету, заможності, здатності держави проводити самостійну внутрішню й зовнішню політику, бути легітимною як в очах свого народу, так і за межами власних кордонів.

Глобалізація висуває найвищі вимоги до якості державного управління. Ефективність держави в цей час визначається, зокрема, її здатністю швидко адаптуватися до стрімко мінливих умов зовнішнього середовища. Відповідь на питання, чи зможе держава відстояти своє право на реалізацію традиційних владних функцій, коли усе більше недержавних акторів в особі транснаціональних корпорацій, неурядових і надурядових організацій прагне розділити їх з нею, залишається відкритим. Не зрозуміло в даний момент і те, чи зможе держава захистити свій суверенітет або право націй на самовизначення стане більше вагомим принципом у міжнародних відносинах. Незважаючи на те, що державні кордони продовжують відігравати важливу роль у світовому політичному процесі, її розвиток усе більше підданий впливу взаємозалежності, держав і світових ринків, що підсилюється.

У розвитку глобалізації державі належить, скоріше, пасивна роль. Те, що вона стала фактом, який відбувся, те, що виникли глобальні ринки, всесвітня мережа - заслуга не держав, а незалежних економічних суб'єктів. Якщо які-небудь держави в цьому брали участь, то, насамперед, США, які, як вважає головний радник Британського уряду сер Девид Кінг, мають самий слабкий вплив, і СРСР, який фактом свого руйнування дав змогу відбутися глобалізації саме як всесвітньому феномену [8].

2. Оцінка впливу основних факторів внутрішнього середовища та зовнішнього середовища України на процеси її інтеграції:

Основні фактори	Європейська інтеграція		Євразійська інтеграція	
	внутрішнє середовище	зовнішнє середовище	внутрішнє середовище	зовнішнє середовище
політичні процеси	372	385	345	360
геополітичне становище	360	383	332	365
торгівельна політика	351	328	325	325
рівень життя населення	350	350	315	390
стан законодавства	347	354	305	285
підтримка населення	345	315	310	300
безпекова політика	342	360	330	320
інформатизація	338	331	288	315
ринок праці	337	360	310	322
ринок товарів	335	332	330	340
стан державного управління	335	350	307	295
наукова технологізація	320	340	310	320
інвестиційна активність	315	348	298	320
промисловість	311	320	325	330
культура	305	310	308	305
внутрішньополітичне середовище	287	375	350	365
етнонаціональні процеси	276	270	330	295
демографічна структура	260	267	250	235
релігійна ситуація	247	240	295	280
етична інфраструктура	237	245	248	255

За основу для визначення пріоритетів взято євроінтеграційний стан внутрішнього середовища України (перший стовпчик). Таким чином, у першій п'ятірці пріоритетів, на думку експертів, перебувають:

2.1. Політичні процеси в Україні та за її межами (показник $3,72 - 3,45 \geq 3,5$ - середньому показнику впливу). При цьому звертає на себе увагу факт, що політичні процеси зовнішнього середовища як для європейської, так і для євразійської інтеграції, експерти оцінюють вище, ніж процеси внутрішнього середовища. На нашу думку, така оцінка вказує на більшу інтеграційну активність з боку зовнішніх партнерів України, ніж на внутрішньополітичну інтеграційну активність самої України. Співвідношення оцінок внутрішньополітичної активності щодо європейської (3,72) і євразійської (3,45) вказує на актуальність обох напрямів інтеграційної активності з переважанням євроінтеграційного, що власне й має місце на сучасному етапі.

Зростаюча кількість недержавних суб'єктів економіки й політики беруть на себе ряд функцій, що раніше виконувалися державами. Очевидно, що економічна міць транснаціональних корпорацій перевищує можливості урядів більшості сучасних країн. Національні міжнародні неурядові організації мають не тільки зростаючий вплив на суспільну думку, але й формують політики, виробляють закони, самі виконують функції соціального захисту. Транснаціональні мережі часом починають домінувати над державними вертикалями. Якщо не юридично, то де-факто відбувається "ерозія" внутрішнього суверенітету окремих держав.

Втім втрата державою монополії на владу не означає применшення її ролі. У національній державі завжди будуть переваги або монополія у вирішенні таких завдань, як забезпечення порядку, обороноздатності, регулювання ринку, підтримка транспортної інфраструктури, контроль за видобутком природних ресурсів, регулювання міграції, розв'язання внутрішніх етнічних проблем тощо.

Разом з тим росте співробітництво держав у вирішенні наднаціональних проблем. Більше того, вирішення величезної кількості проблем на планеті набагато ефективніше не на рівні національних держав, а на рівні їхнього співробітництва й міжнародних організацій.

Щоб не втратити конкурентоспроможність у глобалізованому світі держави самі повинні змінюватися. Глобалізація висуває підвищену вимогу до якості державного управління. Критичного значення набувають посилення фінансової та банківської системи, інформаційна відкритість, система правосуддя, відсутність корупції.

2.2. Геополітичне становище. Більшою мірою звертають на себе увагу показники зовнішньої інтеграційної активності партнерів України ($3,83 - 3,65 \geq 3,5$). На нашу думку, це вказує на більшу інтеграційну активність партнерів, ніж самої України. Разом з тим геополітична євроінтеграційна активність (3,6) України вища за її активність в євразійському напрямі (3,32).

Як зазначає Р.В.Войтович, процес глобалізації створив ситуацію, коли практично стерлися грані між зовнішньою і внутрішньою політикою Євросоюзу. Тепер кожна країна-член ЄС повинна розглядати власні інтереси лише через призму зміцнення міжнародного впливу співтовариства [4].

Україна є п'ятою на континенті за кількістю населення і другою за розмірами території країною. За економічними можливостями, інтелектуальним і науково-технічним потенціалом вона не поступається найбільшим європейським державам. З огляду на геополітичне становище, історичний досвід, культурні традиції, багаті природні ресурси, потужний економічний, науково-технічний та інтелектуальний потенціал, Україна спирається на свої фундаментальні національні та національно-державні інтереси, відповідно до яких визначаються засади, напрями, пріоритети і функції зовнішньої політики.

Розташування України на місці трьох величезних геополітичних масивів - євроатлантичного, євразійського та ісламського, створює унікальний цивілізаційний простір і, за оцінкою В.П.Кириченка, надає Україні можливість залишатися великою регіональною державою із значним потенціалом [11, с. 318-322].

Кажучи про міжнародні відносини України, не можна не відмітити її особливі відносини з Росією. Порівнюючи стан громадської думки в Україні і в Росії й підкреслюючи, що в обох країнах зберігаються шанси на продовження ліберально-демократичних реформ, але й існує можливість їхнього авторитарного розвитку, слід виділити певні відмінності: в українській масовій свідомості відсутня сакралізація верховної влади, президент не має харизматичної або

"самодержавної" легітимності, ставлення до політичних партій і багатопартійності більш позитивне, ніж у Росії, а роль політичної опозиції вагоміша, проте українська державність поступається російській, оскільки потребує, на думку дослідників, економічної підтримки з боку Росії, Європейського Союзу та США [10].

Основним базовим національно-державним інтересом, геополітичним пріоритетом і стратегічним завданням зовнішньополітичного курсу України в умовах глобалізації та євроінтеграції є її виживання, підвищення життєспроможності та зміцнення як вільної, суверенної, незалежної держави сучасного світу за умов збереження національних цінностей, захисту економічного та політичного суверенітету, власної соціально-культурної ідентичності.

Цікавим для оцінки геополітичних перспектив України є результат оцінки експертами міри власної зацікавленості країн, що входять до різних геополітичних регіональних утворень у розвитку інтеграційних зв'язків з Україною (лівий стовпчик) та міри зацікавленості України у розвитку інтеграційних зв'язків з цими країнами (правий стовпчик):

Європейський Союз в цілому	290	398
Західноєвропейські країни - члени ЄС	280	390
Центрально- і Східноєвропейські країни - члени ЄС	342	387
Російська Федерація	421	385
Інші країни євразійського регіону (Білорусь, Казахстан тощо)	360	340
Країни Південно-Східного і Причорноморського регіону	300	315
Близькосхідні країни	235	260
Африканські країни	170	188
Країни Південної та Центральної Америки	184	210
Сполучені Штати Америки	280	330
Китайська Народна Республіка	328	328
Інші країни Індокитаю в т.ч. Індія	225	234
Країни Тихоокеанського регіону в т.ч. Японія і Південна Корея	230	250

Одразу звертає на себе увагу експертний висновок щодо відчутної розбіжності міри власної зацікавленості ЄС (2,9) та України (4) у розвитку інтеграційних зв'язків.

Прагматичність інтересів ЄС у стратегії "сусідства" відносно України визначається кількома чинниками: формуванням на своїх східних кордонах поясу стабільності й безпеки; відсутністю в ЄС чіткої та узгодженої концепції європейського інтеграційного процесу, а також загального бачення майбутнього Єдиної Європи [15, с. 327-329]. Розширений ЄС сам ніяк не може визначити оптимальний погоджений варіант чергового етапу поглиблення євроінтеграції. За нинішніх умов ЄС не готовий прийняти в свої лави нові держави, в тому числі Україну [3, с. 45]. Інтеграція може здійснюватися за сприятливіших внутрішніх (економічні реформи, політична стабільність) і зовнішніх обставин (успішні реформи в самому ЄС).

Сучасний підхід ЄС до України стає гнучкішим і вимагає певних додаткових коректив, оскільки консервативна російсько-центрична модель Східної Європи вже втрачає свою актуальність. За словами З.Бжезинського, навіть нині (на початку другої половини першого десятиріччя XXI ст.) "у міжнародній спільноті немає достатнього розуміння саме міжнародного значення України" [1, с. 13].

Крім того, деякі українські аналітики [14, с. 111] вважають, що незалежно від того, наскільки прогресивними будуть зміни в Україні, західноєвропейські держави не готові ризикувати геополітичною стабільністю у своїх відносинах з РФ, отже ставлення ЄС до нашої держави зумовлене зовнішньою політикою Росії. Принаймні реалізація інтеграції України в Європейський Союз значною мірою залежить від політичних чинників, а вже потім - від технічних чи інституційних. Отже, поки Україна не знайде консенсусної моделі загальнонаціональної всеохопної стратегії геополітичного позиціонування, доти геополітичний вимір відносин нашої держави з ЄС визначатиме нерозв'язаність цієї проблеми. Неокресленість євроінтеграційних перспектив України призводить до відсутності геополітичного позиціонування з українського боку та такої само ситуації щодо "українських перспектив" усередині Євросоюзу, який через низку суб'єктивних та об'єктивних причин не визначив остаточно геополітики подальшого розширення на Схід і стосунків з Росією, підмінюючи таку невизначеність геостратегіями "ширшого партнерства". Негативне сприйняття ініціативи статусу сусідства характерне в Україні як для представників влади, так і для опозиції. Саме проросійські інтереси західних політиків (у першу чергу, Німеччини та Франції) є основною причиною того, що Європа не зацікавлена в

прийнятті України до Євросоюзу. Високий рівень енергетичної залежності ЄС від Росії не виключає можливості того, що країни Євросоюзу й надалі ставитимуть свої відносини з нашою державою в залежність від економічної та енергетичної кон'юнктури. Збереження позитивної домінанти в українсько-російських відносинах та їхній розвиток слід вважати одним із ключових чинників забезпечення стабільності на Європейському континенті. При реалізації стратегічних завдань у зовнішній політиці Україна не повинна притримуватися одновекторної політики й орієнтуватися лише на одну світову геополітичну силу.

Тут варто звернути увагу й на думку наших експертів, яка засвідчила, що у відносинах України з РФ має місце велика взаємна зацікавленість, причому з боку РФ (4,2) - вона, на відміну від ЄС, - відчутно більша. А з боку України - не менша, ніж зацікавленість у співпраці з ЄС (3,9).

Прихильники євразійського напрямку зовнішньої політики України наполягають на пріоритетності взаємовідносин із Росією та колишніми республіками СРСР - країнами Центральної Азії та Закавказзя. Реалізація цього проекту є практично єдиним шляхом імпорту української продукції, яка не відповідає європейським стандартам якості. Це також єдиний шлях позбавитись Україні ролі сировинного й аграрного придатку розвинених країн Європи. Втім експерти невисоко оцінюють міру взаємної зацікавленості цих геополітичних партнерів: з країнами євразійського регіону (Білорусь, Казахстан) ця оцінка становить 3,6-3,4 бали, а з країнами Південно-Східного і Причорноморського регіону - і того менше 3-3,2 бали. Вірогідно це можна пояснити тими ж аргументами, якими керується Україна - сучасний стан відносин країн ЄвразЕС не стимулює інноваційний розвиток їх економік.

Варто також звернути увагу на експертні оцінки зацікавленості у взаємодії з Україною у великому геополітичному контексті. Так, стан і перспективи взаємодії України (3,3) і США (2,8) експертами оцінюються не дуже високо. Так, на думку аналітиків Національного інституту стратегічних досліджень: "Нині стратегічне партнерство зі США сфокусоване, передусім, на вирішенні завдань зміцнення гарантій безпеки для України та спільної боротьби з глобальними загрозами, зокрема набуває ваги діалог з питань нерозповсюдження ЗМУ, роззброєння та експортного контролю" [20].

Натомість, дуже цікавою є експертна оцінка взаємодії України (3,3) і КНР (3,3): відновлення діалогу на вищому рівні з Китаєм під час візиту Президента України до КНР у вересні 2010 р. засвідчило взаємну зацікавленість сторін у комплексному розвитку двосторонніх відносин, максимальному використанні існуючого потенціалу співробітництва, поглибленні стратегічного партнерства. Підвищення рівня відносин між двома країнами актуалізується з огляду на широкі перспективи розширення співробітництва в торговельно-економічній, інвестиційній, транспортно-інфраструктурній, агропромисловій та інших сферах. Стратегічний характер партнерства України з КНР має, насамперед, економічне підґрунтя. Стратегічно важливим питанням для КНР є оптимізація міжнародних транспортних потоків та розвиток транскордонної транспортної інфраструктури, зокрема реалізації проекту відродження "шовкового шляху". Розвиток української транспортної мережі в контексті трансконтинентальних перевезень цілком відповідає китайським інтересам щодо розширення торгівлі з Європою. Існує зацікавленість КНР щодо розвитку співробітництва з Україною у технологічних сферах - машинобудуванні, космічній галузі, авіа-, судно- та двигунобудуванні, атомній та альтернативній енергетиці. Тільки через спільне виробництво високотехнологічної продукції з Китаєм, іншими новими центрами зростання, Україна зможе забезпечити собі гідне місце на світових ринках. Стратегічні наміри щодо розвитку виробничої кооперації та залучення китайських інвестицій перетворює Китай на важливе джерело модернізаційного розвитку України. Створення індустріальних парків, зон технологічного розвитку не тільки забезпечить Україну новими робочими місцями, але й сприятиме технічному та технологічному прогресу нашої економіки. В свою чергу, Китай при реалізації стратегії просування своєї сучасної продукції на європейські ринки враховує можливості використанням транзитного потенціалу України. Реалізація досягнутих на найвищому рівні українсько-китайських домовленостей, наповнення відносин стратегічного партнерства між обома країнами практичним економічним змістом, вимагають від України напрацювання комплексної і послідовної політики, яка б враховувала політичну, економічну й фінансову вагу Китаю у сучасному світі [20].

Отже, в умовах глобалізації та євроінтеграції, відповідної до основоположних концепцій геополітики, можна впевнено стверджувати, що сучасна Україна посідає важливе за значенням, розташуванням, природними та людськими ресурсами місце у геополітичному просторі Європи, однак, на жаль, ще не посідає з усіма цими ознаками, національно-державними інтересами та геополітичними пріоритетами відповідного місця у геополітичній стратегії розвинених західних держав. Тому лише на шляху консолідації української політичної нації, зміцнення свого суверенітету та соборності Українська держава стане важливим суб'єктом сучасної міжнародної політики.

В умовах глобалізації та євроінтеграції, відповідної до основоположних концепцій геополітики, можна впевнено стверджувати, що сучасна Україна посідає важливе за значенням, розташуванням, природними та людськими ресурсами місце у геополітичному просторі Європи, однак, на жаль, ще не посідає з усіма цими ознаками, національно-державними інтересами та геополітичними пріоритетами відповідного місця у геополітичній стратегії розвинених західних держав. Тому лише на шляху консолідації української політичної нації, зміцнення свого суверенітету та соборності Українська держава стане важливим суб'єктом сучасної міжнародної політики.

2.3. Торгівельна політика України, за оцінкою експертів, більш активно спрямовується на європейський вектор (3,51). Разом з тим експерти відзначають меншу торговельну активність у відношенні до України з боку Євросоюзу (3,28). Попри "торгові війни" з Росією, вона залишається найбільшим торговим партнером України. За обсягом і номенклатурою товарів і послуг торговельна активність України відчутно перевищує російську, а від'ємний баланс торговельного сальдо України з Росією пояснюється великим обсягом закупівлі енергоносіїв. На думку експертів, у торгових відносинах України з Росією має місце певний паритет активності (3,25), хоча вона може бути й вищою з обох боків.

Згідно з повідомленням Державної служби статистики України від'ємне зовнішньоторгівельне сальдо України в 2011 р. склало близько 14,1 млрд дол. США порівняно з також негативним - 9,3 млрд дол. за 2010 р. Обсяги експорту товарів до країн СНД становили 38,3% від загального обсягу експорту, Європи - 27% (в т.ч. в країни ЄС - 26,3%). Найбільші експортні поставки здійснювалися в Росію - 29% від загального обсягу експорту. Імпорт з країн СНД становив 45% від загального обсягу, Європи - 32,8% (у т.ч. з країн ЄС - 31,2%). У загальному обсязі імпорту найбільші надходження здійснювалися з Росії - 35,3%. Станом на кінець 2011 р. прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) в економіці України з країн ЄС становить близько 50 млрд дол. США. Прямі інвестиції з України в країни ЄС складають суму майже в дев'ять разів меншу - 7 млрд дол. США [5]. Однак, оцінюючи інвестиційну активність України та її європейських партнерів, слід взяти до уваги, що у загальному підсумку 92% українських інвестицій в Європі припадає на Кіпр (офшорна зона), натомість з Кіпру Україна отримує близько 25% інвестицій.

Вітчизняні дослідники зазначають, що у сучасному світовому господарстві Європейський Союз посідає провідні позиції. На його частку припадає 41,4% світового товарного експорту та 39,8% імпорту. Тому для будь-якої країни співробітництво з Європейським Союзом означає можливість отримати істотні економічні здобутки, які, зрештою, сприятимуть економічному зростанню та підвищенню життєвого рівня населення. Звичайно, найбільшим експортером та імпортером для України залишається Росія, але протягом останніх років частка експорту-імпорту з країнами ЄС значно збільшилась. Так, друге місце посідає Німеччина, потім - Італія. Але варто зазначити, що українські експортери скоріше переорієнтувались на європейські ринки збуту, без значного збільшення виробництва. Переваги зовнішньорієнтованого розвитку стосуються не так високих обсягів торгівлі, як покращення товарної структури експорту. Найефективнішою для розвитку технологічного сектору є експортна орієнтація на ринки Східної Європи, що створює можливості для поступового переходу від сировинної спеціалізації до зростання технологічного експорту. Адже експортна орієнтація на ринки Росії та країн СНД забезпечує стабільний попит на продукцію, яку можна класифікувати як технологічну, але потрібно зважати, що йдеться про низькотехнологічну продукцію, і відповідно - відсутність мотивації для модернізації виробничих потужностей на сучасній технологічній основі.

Загалом можна визначити чотири основні сценарії вільної торгівлі між ЄС і Україною: найпростіший варіант - вільної торгівлі - цілком можливий, але його економічна доцільність невелика; варіант митної спілки - неприйнятний через наявність значних адміністративних і

технічних труднощів, поглиблена вільна торгівля - потребуватиме великих зусиль, але забезпечить економічні переваги стратегічної значущості; повна інтеграція у європейський ринок, яку можна розглядати як віддалену перспективу. Третій варіант заслуговує на особливу увагу через свою складність і водночас найбільшу економічну доцільність для України [6].

2.4. Рівень життя населення. На думку експертів, показники зовнішньої (3,5) і внутрішньої (3,5) активності євроінтеграції України за рівнем життя населення збігаються. Вірогідно, це можна пояснити тим, що рівень життя населення України поступово але упевнено підвищується, чому сприяє соціальна політика держави, спрямована на досягнення європейських стандартів.

Доходи населення є одним з найважливіших показників, що характеризує рівень економічного і соціального стану, а також захищеність суспільства. Завдяки безлічі причин у кожному суспільстві виявляється нерівність у розподілі доходів, що розділяє людей на різні групи та спричиняє стратифікацію суспільства. Велика різниця у рівні життя спровокує невдоволення населення якістю життя та спричинює соціальну напруженість. За другий квартал 2011 р. доходи населення становлять 303623 млн грн, порівняно з другим кварталом 2010 р. доходи зросли на 13,3%. Проте реальний наявний дохід збільшився на 3,4%. Заробітна плата є найважливішим джерелом доходів більшості населення. За даними Державного комітету статистики України у серпні 2011 р. середній розмір номінальної заробітної плати штатних працівників становив 2210 грн і порівняно з попереднім періодом минулого року збільшився на 3,08% [5]. Разом з тим за рівнем життя Україна посідає останнє місце серед країн Західної і Центральної Європи. Основною причиною низького рівня життя населення в Україні є відсутність оплачуваної роботи для частини працездатного населення, низька оплата праці працюючим громадянам, існування певних диспропорцій у заробітній платі, важкі умови праці, тобто неефективна соціальна політика. Показники рівня та якості життя населення України підтверджують, що заходи, яких держава вживає для поліпшення життя (підвищення мінімальної заробітної плати, прожиткового мінімуму тощо), є недостатніми. Українська держава в умовах відсутності достатніх фінансових коштів повинна створити такі умови, щоб працездатні громадяни отримали гідний захист. Тому нині важливою для України є виважена соціальна політика, спрямована на регулювання соціальних відносин, соціальний розвиток та забезпечення соціальної перспективи. Пріоритетами такої соціальної політики мають бути: створення умов для забезпечення достатнього рівня життя населення, розвитку трудового потенціалу, недопущення надмірної диференціації населення за рівнем доходів, надання адресної підтримки незахищеним верствам, всебічного розвитку освіти, культури, науки, поліпшення охорони здоров'я населення та інші [19].

Порівняно з Росією Україна за рівнем добробуту населення виглядає значно привабливіше. Незважаючи на зростаючі ціни на нафту й газ, рівень життя населення, згідно з даними Федеральної служби державної статистики Росії [21], у березні пішов на зниження. Так, реальні грошові доходи у березні 2011 р. порівняно з відповідним періодом попереднього року знизилися на 3,4%. При цьому ріст зарплат не поспіває за збільшенням інфляції.

Цікаво порівняти, які очікування превалюють у країнах Європейського Союзу. Росія на тлі Греції й Португалії виглядає "щасливою країною" - у цих двох країнах індекс споживчої впевненості становить -67,3% і -45,1% (проти -13% у Росії). Втім, найкращі перспективи на майбутнє превалюють серед населення країн ЄС, де фактично встановлений "євросоціалізм". Так, найвищий індекс споживчої впевненості зафіксований у Швеції (+24,4). За нею йде Фінляндія (+21). У списку країн з позитивними значеннями даного індексу також перебувають Данія (+9), Австрія (+9,8), Німеччина (+8,7), Голландія (+10,2), Бельгія (+0,6) [7].

Падіння рівня життя росіян, швидше за все, корелює з погіршенням стану російської економіки в цілому. Так, навіть на думку офіційних осіб Російської Федерації: "Зростання рівня життя населення було пов'язане з ростом видобутку нафти. В деякі роки темп росту видобутку доходив до 10% на рік. Але для Росії подальший приріст ВВП і ріст рівня життя за рахунок нафти вичерпаний" [9].

Наостанок доцільно звернути увагу на фактори впливу, які на думку експертів, опинилися у найнесприятливішому становищі. З позиції внутрішньоукраїнського стану жоден із цих факторів навіть не наближається до середнього показника впливу (3,5), вже не кажучи про опти-

мальний показник (який, на нашу думку має перевищувати 4 бали). Серед цих факторів: етнонаціональні процеси (2,76), демографічна структура (2,6), релігійна ситуація (2,47), етична інфраструктура (2,37). Як бачимо - всі ці фактори слід віднести до духовно-культурної сфери життя українського суспільства та його взаємодії з європейською спільнотою (в даному випадку не тотожно поняттю "Європейський Союз"). Звертає на себе увагу й та особливість, що з боку європейської спільноти вплив цих факторів на інтеграційні процеси України співмірно низький (відповідно: 2,7; 2,67; 2,4; 2,45).

Слід зазначити, що ретельний аналіз взаємодії вищезазначених факторів впливу є предметом більш детальних досліджень, що мають здійснюватися не лише в межах науки державного управління, але певну гіпотезу, яка має значення для формування державної політики, виявлений факт дає можливість висунути. А саме - в силу духовно-культурної ситуації, що склалася нині в Україні, вона на соціоментальному рівні не є готовою до повноцінної європейської інтеграції. Це звичайно не означає, що Україна за своєю культурою не є європейською країною. Але, без сумніву, культурним ядром сучасної європейської спільноти є сполучення "англо-германської - протестантської" і "континентально-католицької" субкультур, із помітним домінуванням першої. Натомість з Південного Заходу (Балкани) до Північного Сходу (Росія), через Молдову, Білорусь, Україну, чітко простежується домінування специфічної "греко-слов'янської - православної" субкультури.

І знову згадується сумний досвід грецької євроінтеграції. А разом з ним - євроінтеграційні проблеми Болгарії й інших балканських країн. Вірогідно, не лише економічні, а й культурні особливості мають помітний вплив на ці процеси.

Вплив духовно-культурних факторів на процеси зближення України з Росією, на думку експертів, також не можна назвати надто потужним. Однак у двох із оцінюваних факторів він спостерігається вищим за євроінтеграційний процес: етнонаціональні процеси (3,3/2,95) і релігійна ситуація (2,95/2,8). А це вже не гіпотеза, а доведений багатьма дослідниками факт, що за своєю духовною і національною культурою Україна (принаймні у Східній і Центральній частинах) і Росія (принаймні в Західній частині) значно ближчі, ніж будь-які інші субкультури. Наприклад, характеризуючи певним чином процеси інтеграції України і Росії, В.В.Путін нещодавно зазначив: "У нас великий обсяг торговельних і економічних відносин, дуже глибокий ступінь кооперації. Але, як ми розуміємо з вами, ми живемо в умовах ринку, і кожна країна захищає свої інтереси. Звичайно, все це повинно робитися й робиться по-партнерськи, але є речі набагато більш глибокі й важливі - це наші історичні корені, це наша спільна культура" [18].

Втім, якщо з певною долею умовності розглядати українську духовну культуру як цілісний феномен, то за рахунок тривалого впливу регіональних інтеграційних процесів на теренах України сформувався специфічний вид Східноєвропейської субкультури - "слов'яно-греко-латинська", яка в силу своєї, виробленої віками, гнучкості й адаптогенності дійсно може досить успішно співіснувати з іншими європейськими субкультурами.

Експертам також було запропоновано оцінити актуальність і ефективність заходів сучасної державної політики України за напрямками світової інтеграції:

напрямок	актуальність	ефективність	напрямок	актуальність	ефективність
політичний	425	225	соціальний	385	208
інформаційний	415	285	торговий	384	226
фінансовий	412	240	науковий	383	225
правовий	410	220	митний	380	260
економічний	410	220	екологічний	380	180
технологічний	410	244	культурний	367	232
безпековий	403	250	гуманітарний	342	225
освітній	398	255	енергетичний	330	227

В результаті, як бачимо, одразу величезна розбіжність між оцінками актуальності й ефективності державної політики.

За своєю актуальністю на перше місце експерти поставили політичну складову світової інтеграції України (4,25), однак ефективність вітчизняних політичних перетворень оцінено дуже низько (2,25). Політична культура сучасної України досі має посткомуністичний, пострадянський, постколоніальний характер. Проте така політична культура на сьогодні не є монопольною чи тим більше офіційною, але вона ще функціонує за інерцією. Нинішня політична культура

українського народу є постколоніальною. Це доводить зрусифікований стан, комплекси національної меншовартості, нездатність до адекватної оцінки власних національних інтересів, схильність більше розраховувати на зовнішню допомогу, ніж на власні сили. Проте характер сучасних соціально-політичних процесів дозволяє твердити, що політична культура українського суспільства стає національною та суверенною.

За ставленням до демократії і держави політична культура України залишається авторитарною, етатистською, патерналістською, або - за твердженням деяких авторів - неопатрімоніально [22]. Але за умов суверенного існування відроджуються такі традиційні риси української політичної культури, як народоправство, толерантність, ліберальне ставлення до держави (не людина і нація для держави, а держава для людини і нації).

За ідеологічною спрямованістю для політичної культури України характерний розкол суспільства на прихильників комуністичних і соціалістичних цінностей, з одного боку, та консервативно-ліберальних - з другого. Особливості політичної культури в умовах сучасної України: заідеологізованість мислення, непримиренність будь-яких нетрадиційних поглядів; низька компетентність в управлінні справами суспільства та держави; правовий нігілізм; нерозвиненість громадянських позицій; недостатньо розвинутий індивідуалізм; підданські відносини до будь-якого центру реальної влади [24].

Сучасній Україні загалом властива прихильність до західноєвропейських політичних цінностей, але помітними є риси ментальності та культури східних народів, зокрема орієнтація на харизматичних лідерів, етатизм, патерналізм, підпорядкованість церкви державі.

Політична культура українського народу на сьогодні ще не є цілісною, бо відсутні окремі її компоненти, а багато з існуючих мають ще несформований характер. Багато політико-культурних елементів не відповідають національному характеру, традиціям української нації, тобто політичній культурі властива неорганічність.

Виділення проблем впровадження державної євроінтеграційної політики України, що мають своїм джерелом походження українське середовище, передбачає необхідність приділити увагу такому питанню, як консолідація суспільства навколо мети європейської інтеграції та підтримка євроінтеграційного курсу з боку населення.

Однією з основних проблем, безперечно, є консолідація суспільства навколо пріоритетних завдань розвитку як у внутрішній, так і зовнішній сфері. Наявність консолідації суспільства, обґрунтованість політичних цілей, врешті навіть впевненість влади у реальності та оптимальності стратегічних завдань, що вона їх поставила, визначають конкретні кроки та інструменти її політики в тому числі і на міжнародній арені. На сьогодні вагомим питанням стає подальший поступ України у європейській інтеграції. Проблема із українською євроінтеграційною політикою полягає ще й в тому, що необхідно спочатку досягти високого рівня підтримки курсу на європейську інтеграцію серед населення, і тільки потім можна буде розраховувати на реальні результати у його втіленні. Досі існує проблема інформованості громадськості щодо найважливіших процесів та умов життєдіяльності всередині Євросоюзу, що зумовлює також нестачу сприйняття достатньої обґрунтованості курсу на інтенсивне зближення з ЄС.

Існуючий потенціал позитивної оцінки Євросоюзу серед українського населення є скоріше побудованим на уявленнях, ніж на добре обґрунтованих фактах та експертних оцінках, і є, відповідно, нестабільним і уразливим щодо можливих негативних впливів з боку противників інтеграції України до ЄС. Виявляється, що серед громадськості досить часто відсутнє усвідомлення щодо об'єктивної необхідності курсу України на європейську інтеграцію, причому з часом, що пройшов з початку провадження євроінтеграційної політики, у ситуації не виявляються тенденції до поліпшення:

Соціальні групи	ЄС	РФ	НАТО	ЄЕП	СОТ	США
населення у цілому	360	330	235	255	320	260
великий бізнес	405	380	250	320	395	340
інтелігенція	405	315	285	265	360	320
середній бізнес	390	340	220	260	380	290
влада	360	370	280	300	380	315
робітники	315	370	175	260	360	250
селяни	265	305	135	220	395	205
малий бізнес	235	307	175	230	360	270
опозиція	205	250	320	230	395	348

Для досягнення мети державної євроінтеграційної політики повинно існувати сприйняття України як європейської держави, чії громадяни є прихильниками європейських цінностей, тобто Україну мають сприймати як державу, що здатна поділяти європейську ідентичність [16]. Однак в цій сфері теж виникають проблеми, як відмічають українські вчені - "специфічні" проблеми, маючи на увазі відмінність відповідної української ситуації від розвитку держав ЦСЄ, де "була принципова соціальна згода стосовно шляхів розвитку, інтеграція в Європейський Союз була єдиною стратегією", а натомість в Україні "частина суспільства прагне до пошуку власного шляху розвитку і не завжди усвідомлює загрози, що можуть виникнути при спробі відновлення, наприклад, закритої держави, ізольованої від світового співтовариства" [2]. Не дарма наші експерти, високо оцінюючи актуальність інформаційної інтеграції (4,15), ефективність державної інформаційної політики оцінюють значно нижче (2,85).

Втім слід зауважити, що поширення інформації про Європейський Союз серед громадян нашої держави є необхідним, але не є цілком достатнім інструментом для подолання скептичного ставлення до мети набуття Україною членства в ЄС. Якщо розглянути досвід держав ЦСЄ, які вже набули членство в Євросоюзі, то можна зустріти такі оцінки, зокрема німецьких дослідників, згідно з якими євроскептицизм є результатом не тільки браку інформації, оскільки в такому випадку його можна було б подолати шляхом перекладу матеріалів про ЄС на національні мови. Натомість просте інформування не може замінити ґрунтовних внутрішньополітичних дискурсів, в результаті яких має з'явитися консенсус [25]. Однак у нашій конкретній ситуації скоріше за все для того самого дискурсу, що має забезпечити появу консенсусу, все-таки бракує необхідних інформаційних матеріалів про сутність та розвиток Європейського Союзу.

Актуальність наступного блоку інтеграційної політики - фінансово-економічного та інноваційного експерти в середньому оцінюють досить високо (4,1), натомість ефективність державної політики у цій сфері - навіть нижча за інформаційну (в середньому - 2,25 бали).

За даними Моніторингу громадської думки населення України: березень 2012 р., здійсненого Українським інститутом соціальних досліджень ім. Олександра Яременка [17]: ситуація кінця 2011 - початку 2012 р. оцінюється низкою фахівців як критична для подальшого планування соціально-економічної політики України. По-перше, загострюється ситуація на світових ринках, що є чинником посилення кризових явищ в Україні внаслідок відкритої економіки і сильної залежності від реалізації товарів власного виробництва ззовні. По-друге, з початку року країні не вдалося отримати жодного із запланованих траншів МВФ через невиконання взятих у рамках програми зобов'язань і на поточний момент відновлення співпраці залишається дискусійним питанням, а це в умовах значного зовнішнього боргу та слабкого розвитку внутрішнього ринку суттєво ускладнює підтримку фінансової стабільності. По-третє, реформи соціально-економічної сфери, розпочаті 2010 р., у 2011 р. перебували в центрі політичних процесів: з одного боку, посилося соціальне напруження в суспільстві, що викликало хвилю протестів окремих груп населення, а з другого - процес реформування не вплинув на позитивні зміни статусу країни у міжнародних рейтингах. За індексом сприяння бізнесу у 2012 р. Україна залишається серед 20% найменш успішних країн світу (найнижче місце серед усіх європейських країн). Протягом року країна помітно погіршила позиції в питаннях реєстрації власності, закриття бізнесу, сплати податків та отримання дозволів. За індексом економічної свободи 2012 р. Україна опинилася на останньому місці серед європейських країн і у двадцятці країн з найгіршими рейтинговими показниками згідно із загальними оцінками. За оцінками глобального індексу конкурентоспроможності 2011-2012 рр. якість інституцій, макроекономічного середовища, рівень розвитку товарних і фінансових ринків в Україні також віднесені до 20% найменш успішних показників. У світовому рейтингу демократії впродовж 2010-2011 рр. Україна втратила 12 пунктів, зайнявши 79 місце із 167. По-четверте, незважаючи на серйозні бюджетні проблеми, в країні йдуть масштабні витрати на будівництво у межах Євро-2012. Понад цього в умовах наближення до виборів 2012 р. уряд продовжує політику підвищення соціальних стандартів та утримання інфляції, що посилює навантаження на бюджет. Економічне відставання України від держав Євросоюзу, як нових так і старих його членів, має велике значення і є одним з основних чинників ускладнення реалізації державної євроінтеграційної політики України. Навіть без глибокого наукового аналізу процесів в українській економіці зрозуміло, що держава із таким станом економічного розвитку не може реально претендувати на членство в ЄС та приєднатися до нього у короткостроковій перспективі [13, с. 321].

Можна було б впевнено стверджувати, що інституційно процес реалізації державної євроінтеграційної політики забезпечений належним чином, але звертає на себе увагу експертна оцінка в цілому заходів сучасної державної інтеграційної політики:

	Європейська	Євразійська	Євроатлантична	Світова
актуальність	205	295	205	384
ефективність	255	243	184	230

Зокрема, при порівнянні оцінок актуальності й ефективності державної інтеграційної політики в європейському і євразійському напрямках виникає питання: "А куди Україна взагалі інтегрується"?

Отже, можна вважати, що проблеми реалізації державної євроінтеграційної політики України спричинені не тільки впливом її середовища, але й вадами системи державного управління у цій сфері. Наявність достатньо гострих організаційно-функціональних проблем реалізації державної євроінтеграційної політики України, що походять безпосередньо з її системи прийняття рішень, дає змогу зробити висновок про неадекватність вказаної організаційно-функціональної структури меті та завданням даної політики.

Висновки

1. Попри відчутні здобутки державна євроінтеграційна політика України поступово втрачає свою гнучкість і ефективність, якщо в процесі її формування й реалізації не враховувати все більш зростаючий вплив факторів глобалізації й світової інтеграції. З урахуванням цих факторів у сучасних умовах ні Європейський Союз, ні Україна не готові до поглиблення інтеграційного процесу, що мав би завершитися вступом України до ЄС.

2. В силу свого геополітичного становища, ресурсного та економічного потенціалу, Україна скоріше виступає потенційним суперником, ніж партнером Європейського Союзу. Значною мірою це стосується і Росії. Така ситуація дає змогу Україні сформуванню (а в історичному контексті скоріше поновити) унікальний геополітичний статус "супертранзитної" країни і потужного регіонального лідера. Втім такі спроби України будуть постійно стикатися з активною протидією як з боку Росії, так і ЄС, та вимагатимуть значних реформ в усіх сферах суспільних відносин.

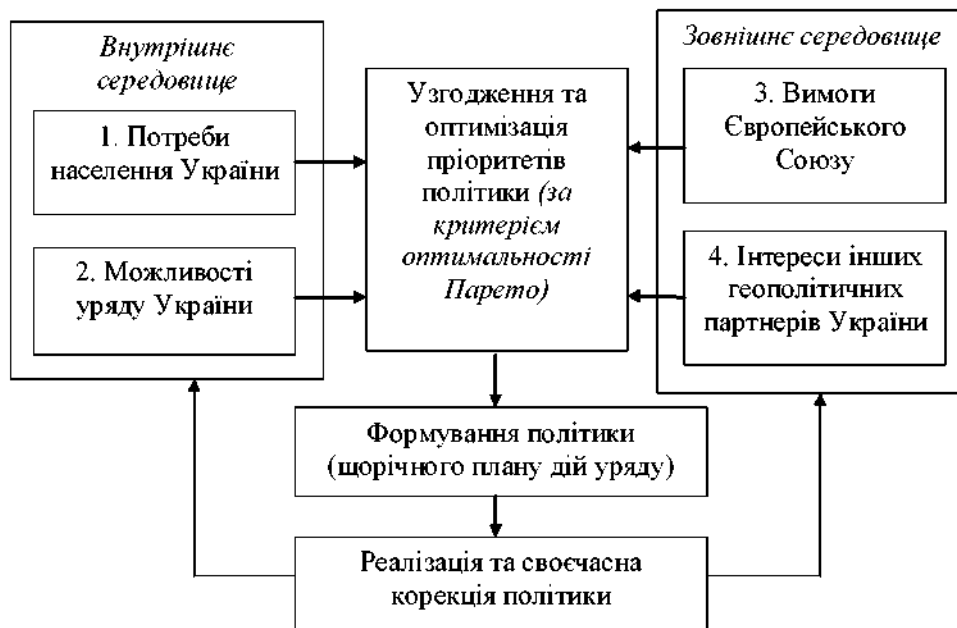
3. Вплив процесів глобалізації на формування та реалізації державної політики України ще не достатньою мірою усвідомлюється ні державою, ні вітчизняною наукою, але він, поза сумнівом, існує і зростає. Ефективність реакції системи державного управління на зростаючий вплив процесів глобалізації, фактично - на нові виклики світового інтеграційного процесу, залежить від спроможності системи вчасно виявити цей вплив і до нього адаптуватися. Головною ж умовою оптимізації державної євроінтеграційної політики є не лише виявлення і реагування а, перш за все, активне формування регіональних факторів євроінтеграційного впливу.

4. Чільне місце серед цих факторів посідають: політичні процеси, економічна політика і рівень життя населення України. Але не можна не враховувати й впливу духовно-культурних факторів (етнонаціональні процеси, релігія тощо). Специфічний зміст останніх в Україні так само відповідає унікальному геополітичному становищу, що дає змогу Україні активно взаємодіяти як в Західноєвропейському, так і в Євразійському та Східно-Причорноморському субкультурному середовищі.

5. Виходячи з розуміння змісту та особливостей державної євроінтеграційної політики авторами запропоновано поділити проблеми впровадження даної політики за джерелами їх походження, оскільки такий підхід забезпечує можливість чіткої структуризації вказаних проблем, а також демонструє основні характеристики впливу українського та європейського середовища на реалізацію політики, на такі основні групи: внутрішні проблеми (походять з українського середовища державної євроінтеграційної політики); проблеми пов'язані зі станом та перспективами процесу європейської інтеграції (походять з європейського середовища державної євроінтеграційної політики); організаційно-функціональні проблеми (які мають джерелом походження саму систему прийняття рішень державної євроінтеграційної політики).

6. Для оптимізації державної євроінтеграційної політики та механізмів її реалізації запропоновано використовувати логіко-аналогову модель, в основу якої покладено критерій оптимальності за Парето, відповідно до якого, формуючи конкретні напрями державної євроінтеграційної політики, слід узгодити внутрішні потреби і можливості, а також потреби європейського

середовища політики і глобалізаційні впливи. За цим критерієм оптимальним буде той напрям державної євроінтеграційної політики, реалізація якого принаймні не шкодить інтересам жодного з учасників цієї політики й не суперечить глобалізаційним тенденціям (див. рисунок).

Модель оптимізації державної євроінтеграційної політики України

7. Проблема оптимізації державної євроінтеграційної політики України на сучасному етапі вимагає значних наукових досліджень, спрямованих на подальше виявлення особливостей впливу процесів глобалізації.

Список використаних джерел

1. Бжезинський З. Україна у геостратегічному контексті / Збігнев Бжезинський. - К. : КМА, 2006. - 102 с.
2. Біляцький С. Д. Нові процеси улаштування світу / С. Д. Біляцький, Н. В. Ярова // Стратегічна панорама. - 2002. - № 2. - С. 61.
3. Вовканич І. Досвід країн Центральної та Південно-Східної Європи на шляху інтеграції в Євросоюз і НАТО / І. Вовканич // Актуальні аспекти реалізації євроінтеграційних прагнень України : зб. наук. пр. - Ужгород, 2008. - С. 44-56.
4. Войтович Р. В. Вплив глобалізації на систему державного управління (теоретико-методологічний аналіз) : монографія / Р. В. Войтович ; за заг. ред. В. М. Князева. - К. : Вид-во НАДУ, 2007. - 680 с.
5. Державна служба статистики України : Офіційний сайт [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Заярна Н. М. Проблеми та перспективи розвитку зовнішньої торгівлі між Україною та країнами Європейського Союзу / Н. М. Заярна, М. В. Мокій // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України : зб. наук.-техніч. пр. - 2010. - Вип. 20.1. - С. 216-219.
7. Иванов Л. Уровень жизни россиян снова стал падать / Лев Иванов, Дмитрий Иванов [Электронный ресурс] // Свободная пресса. - 2011. - 27 апр. - Режим доступа : <http://svpressa.ru/economy/article/42654>
8. Интервью Гарри Крейсера с сэром Дэвидом Кингом "Онауке и государственной политике", сентябрь 2005 года [Электронный ресурс]. - Режим доступа : globetrotter.berkeley.edu/people5/King/king-con0.html
9. Интервью Министра финансов Российской Федерации Алексея Кудрина [Электронный ресурс] // Российская газета. - 2011. - 2 февр. - Режим доступа : <http://www.rg.ru/2011/02/02/vie-anons.html>

10. Інвестування економіки України / В. Г. Федоренко, М. П. Денисенко, О. А. Кириченко, Т. Є. Воронкова та ін. - К. : ІПК ДСЗУ, 2011. - 323 с.
11. *Кириченко В. П.* Східна політика України: інноваційний підхід / В. П. Кириченко // *Наук. вісн. Дипломатичної академії України* / за заг. ред. Б. І. Гуменюка. - К., 2003. - Вип. 8. - 544 с.
12. *Киричук О. С.* Політика європейської та євроатлантичної інтеграції : навч.-метод. посіб. / О. С. Киричук. - Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2009. - 402 с.
13. Конкурентоспроможність економіки України в умовах глобалізації / Я. А. Жаліло, Я. Б. Базиліук, Я. В. Белінська та ін. ; за ред. Я. А. Жаліла. - К. : НІСД, 2005. - 388 с.
14. *Корнієвський О. А.* Україна в системі взаємовідносин світових геополітичних сил (США-ЄС-РФ) / О. А. Корнієвський // *Україна в системі міжнародної безпеки : монографія.* - К. : Фоліант, 2009. - С. 103-112.
15. *Копійка В. В.* Європейський Союз: досвід розширення і Україна / В. В. Копійка. - К. : Юрид. думка, 2005. - 445 с.
16. *Мітряєва С. І.* Європейський етнополітичний процес і безпека України / С. І. Мітряєва, О. І. Дікарев // *Стратег. панорама.* - 2002. - № 1. - С. 43-48.
17. Моніторинг громадської думки населення України: березень 2012 р. Динаміка соціально-економічних оцінок [Електронний ресурс] / Українським центром соціальних досліджень ім. Олександра Яременка. - Режим доступу : <http://www.uisr.org.ua/about>
18. Путин: общая история и культура России и Украины важнее экономики [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://ria.ru/politics/20120112/537818157.html>
19. *Ривак О. С.* Доходи населення України в умовах ринкових перетворень / О. С. Ривак // *Наук. вісн. НЛТУ України.* - 2011. - № 3. - С. 136-140.
20. Стратегічне партнерство України : аналітична записка [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. - Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/600>
21. Федеральная служба государственной статистики : официальный сайт [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat/rosstatsite/main>
22. *Фісун О. А.* Демократія і неопатримоніалізм у сучасних теоріях політичного розвитку : дис. ... д. політ. н. 23.00.01 / Фісун О. А. ; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України. - К., 2009. - 418 с.
23. Цивилизационная структура современного мира : в 3 т. / ред. Ю. Н. Пахомов. - К. : Наук. думка, 2007. - Т. 2. - 692 с.
24. *Шайгородський Ю. Ж.* Амбівалентність політичних орієнтацій і проблеми суспільної інтеграції / Ю. Ж. Шайгородський // *Сучасна українська політика.* - К. : Вид-во "Центр соціальних комунікацій", 2011. - Вип. 25. - С. 140-146.
25. *Brusis M.* Zwischen europäischer und nationaler Identität - Zum Diskurs über die Osterweiterung der EU, in: *Europäische Öffentlichkeit - Bürgergesellschaft - Demokratie* / M. Brusis. Hg.von Ansgar Klein et. al., Opladen, Leske + Budrich, 2003. - P. 266-267.

УДК 32:351:338:008

Телешун С.О.,

*доктор політичних наук, професор,
завідувач кафедри політичної аналітики і прогнозування
НАДУ, голова Національного комітету міжнародної організації
"Платформа Діалог Євразія",
заслужений діяч науки і техніки України*

Соціальні наслідки нового економічного порядку на початку XXI століття: міфи і реалії

У статті автор концентрує увагу на основних віхах розвитку сучасної цивілізації. Основний акцент робиться на проблемах та ризиках, пов'язаних із трансформацією суспільно-політичної, економічної, державної та управлінської сфер людського буття. Зокрема наголошується на фундаментальних ризиках, з якими у найближчому майбутньому можуть стикнутись світові фінансові та політичні еліти.